

بسم الله الرحمن الرحيم

عملیات کربلای پنج در یک نگاه

نام عملیات : کربلای ۵

تاریخ عملیات : ساعت ۱:۳۵ بامداد ۶۵/۱۰/۱۹

رمز عملیات : یا زهرا (س)

مدت عملیات: ۴۳ روز تا زمان تثبیت مواضع و دفع پاتکهای دشمن

منطقه عملیات: شرق بصره - شلمچه

اهداف عملیات: تصرف شلمچه و پیشروی به سمت بصره و در صورت امکان تصرف بصره و انهدام ماشین جنگی عراق

فرماندهی عملیات: قرارگاه خاتم النبیا (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)

سازمان عمل کننده: سپاه پاسداران - پشتیبانی عملیات توسط ارتش (نیروی هوایی - هوا نیروز و توپخانه) گردانهای مهندسی رزمی جهاد سازندگی.

استعداد نیروهای خودی: ۲۴ یگان سپاه (۱۶ لشکر و ۸ تیپ) در قالب ۳ قرارگاه: کربلا - قدس و نجف، مجموعاً ۲۲۰ گردان رزمی (۲۱۵ هزار نفر) و نیروهای پشتیبانی ارتش و جهادسازندگی.

استعداد نیروهای عمل کننده دشمن: از مجموع ۱۹۲ تیپ ارتش عراق، ۹۴ تیپ عراق (حدوداً ۵۴۰ گردان) در قالب سپاههای سوم، چهارم، ششم و هفتم جمعاً به تعداد حدود ۳۰۰ هزار نفر.

نتایج عملیات: آزادسازی ۷۵ کیلومتر مربع از خاک مقدس جمهوری اسلامی ایران و تصرف حدود ۷۵ کیلومتر مربع از خاک عراق (جمعاً ۱۵۰ کیلومتر مربع)

1 - جغرافیای منطقه‌ی عملیات:

منطقه عملیاتی کربلای ۵ از شمال به پاسگاه بوبیان از جنوب به جزیره بوارین و جزایر اروند (ام الطویل - صالحیه و ماهی) از غرب به کانال زوجی و تنومه و از شرق به نوار مرزی و نهایتاً خرمشهر محدود میشود. (حدوداً ۱۳ کیلومتر طول و ۱۲ تا ۱۵ کیلومتر عمق منطقه عملیاتی می باشد)

- عوارض طبیعی:

به جزوه عملیات کربلای ۴ مراجعه شود.

- عوارض مصنوعی:

- **آب گرفتگی شلمچه (دریاچه شلمچه):** پس از عملیات رمضان در تیر ماه ۶۱، عراق جهت تامین منطقه شرق بصره زمینی را به عرض ۲/۵ تا ۸ کیلومتر و طول ۱۵ کیلومتر که از مقابل پاسگاه زید شروع و تا جزیره بوارین امتداد دارد را به زیر آب با عمق حداکثر ۱۷۰ سانتی متر برد این دریاچه در نزدیکی خطوط دشمن به وسیله میادین گسترده و پی در پی مین و سیم های خاردار گوناگون و خورشیدی ها و نبشی (جهت پدافند ساحلی) و سنگرهای پرتعداد کمین مسلح گردید.
- **کانال پرورش ماهی:** این کانال جهت مقابله با تهدیدات قبل، از جنگ ایران و عراق با مشورت مستشاران خارجی احداث گردیده بود، طول آن حدود ۲۹ تا ۳۰ کیلومتر و عرض آن به طور متوسط یک کیلومتر می باشد بر روی این کانال چند پل شنی (پد) احداث، که در زیر این پل ها در چند نقطه لوله های قطوری برای عبور آب از زیر این پل ها تعبیه شده است. آب ورودی این کانال از نهر کتیبیان که انشعابی از شط العرب می باشد و خروجی آن نیز از نهر جاسم و نهر دو عیجی انجام می گیرد برای تنظیم سطح آب آن نیز کانالهای زوجی (دورریفه) احداث گردیده عمق آب در کناره ها نیم متر و در وسط کانال به ۳/۵ متر می رسد. سیل بندهای حاشیه کانال ماهی به ارتفاع ۲ متر و عرض ۱۰ متر این کانال را به دژ مستحکمی تبدیل نموده است.
- **کانال جنوب ۵ ضلعی:** این کانال به طول ۲/۵ کیلومتر و عرض ۵ متر که در حقیقت همان ضلع جنوبی ۵ ضلعی می باشد. تعداد ۹ پل بر روی آن نصب شده (جهت ورود و خروج به ۵ ضلعی) با توجه به احاطه آب به دور ۵ ضلعی در سیستم دفاعی عراق نقش مهمی داشت. در ضلع غربی کانال ماهی خاکریزهای هلالی پی در پی احداث شده بود.

- **پدافند ساحلی - صحرایی و عمق دار:** پدافند ساحلی در جزیره بوارین از قبیل دژها و لایه های دفاعی متعدد و پدافند صحرایی در حد فاصل جنوب شلمچه و پاسگاه زید و پدافند عمق دار نیز تا ساحل اروند به همراه جاده های مواصلاتی، ارتش بعث را مسلط به منطقه نموده و امکان جابجایی یگانهایش را در کوتاهترین زمان مسیر می ساخت
- **میادین مین:** در داخل آب گرفتگی بوبیان و شلمچه به دو صورت زیر سطحی (زیر آب) و سطح آب تشکیل شده بود به این شکل که در زیر آب ابتدا یک میدان مین به عمق ۳۰۰ متر و طول چندین کیلومتر و بعد آن چند ردیف ۲ تایی سیم خاردار حلقوی و دوباره یک میدان مین مشابه قبلی (عمق ۳۰۰ متر) و سپس سیم خاردار فرشی به عمق ۴ متر به موازات میدان مینها قرار داشت و در سطح آب نیز شش ردیف سیم خاردار حلقوی - دو ردیف خورشیدی، یک ردیف حلقوی و نهایتا یک ردیف نبشی ضربدری در جلو خاکریز و یا سیل بند خط اول دشمن قرار داشت.
- **خطوط دفاعی دشمن (رده های دفاعی):** در شلمچه ما با دو ارتش نظامی و مهندسی عراق درگیر بودیم
- **خط اول:** یا دژ شلمچه به طول ۱۰ کیلومتر از شمال ۵ ضلعی تا ابتدای بوارین امتداد داشت. این دژ با ۴ متر ارتفاع و ۱۵ متر عرض که در وسط آن کانال تردد و در طرفین کانال سنگرهای نگهبانی و استراحت عراقیها (ساخته شده از بتون) قرار گرفته بود این دژ مجهز به مواضع تیربار و سکوهاى شلیک تانک بود.
- **خاکریزهای هلالی:** این خاکریزها به شکل حرف (ن) فارسی با ارتفاع ۶ متر و عرض ۳ متر و نیز طول ۳۰۰ تا ۴۰۰ متر مجهز به مواضع تیر بار و نیروی پیاده و تانک بوده و در پشت دژها (دژ شلمچه - دژ ضلع غربی کانال ماهی - دژ دوعیجی - دژ نهر جاسم) و چسبیده به جاده شلمچه قرار گرفته بودند. و عراقیها را نسبت به مقابل مسلط می کرد، داخل این خاک ریزها با مین و سیم خار دار مسلح شده بود.
- **خط دوم:** این خط در حقیقت سیل بندی بود به عرض ۲/۵ متر و ارتفاع ۴ متر که به موازات خط اول و به فاصله صد متر از آن تا بوارین امتداد پیدا می کرد.
- **خط سوم:** خاک ریزی به موازات خط ۲ که مجهز به مواضع پیاده و تانک بود. در جلوی این خاکریز یک کانال مترو که به عمق ۲ متر و عرض ۴ متر (تقریبا شبیه کانال کمیل در فکه) قرار گرفته بود.
- **خط چهارم نهر دو عیجی:** نهر دوعیجی به عرض ۱۰ متر تا ۳۰ متر و عمق ۶ متر از نوک کانال ماهی تا اروند صغیر (۵/۵ کیلومتر) ادامه دارد در پشت این نهر و به موازات آن یک دژ سنگرهای بتونی دارای مواضع پیاده و تانک احداث شده بود که پشت این دژ نیز و به موازات آن یک زنجیره از خاکریزهای هلالی تعبیه شده بود.

- **خط پنجم نهر جاسم:** نهر جاسم با عرض ۱۵ متر و عمق ۳ متر با طول ۴/۵ کیلومتر از اروند صغیر منشعب و همانند نهر دو عیجی دارای دژ و در پشت آن خاکریزهای متعدد هلالی بود
- **خط ششم و هفتم کانال زوجی (دو ردیفه):** کانال زوجی به صورت دو نهر موازی هر یک به عرض ۲۰ متر و با فاصله ۴ متر از هم و طول ۸/۵ کیلومتر کانال ماهی را به اروند صغیر وصل می نماید (جهت تنظیم آب کانال)
- **خط هفتم:** در پشت کانال زوجی خاکریز دشمن و سپس خاکریزهای مثلثی شکل شبیه خاکریزهای مثلثی رمضان قرار داشت.

- **توجه:** به علت وجود مشترکات این عملیات با عملیات کربلای ۴ از جمله جاده ها - آب و هوا - سابقه نظامی قبل و بعد از انقلاب - فضای سیاسی کشور در سال ۶۵، از تکرار این موضوعات به دلیل شرح آن ها در جزوه ی عملیات کربلای ۴، صرفه نظر گردید (برای تحقیق به جزوه ی کربلای ۴ مراجعه کنید)

۲ - سابقه نظامی :

برای اطلاعات بیشتر به جزوه عملیات کربلای ۴ مراجعه شود.

۳ - فضای سیاسی مملکت و بین الملل:

برای اطلاعات بیشتر به جزوه عملیات کربلای ۴ مراجعه شود.

۴ - فضای حاکم بر جبهه ها:

فضای حاکم بر جبهه ها در آستانه عملیات کربلای ۵ به علت نزدیکی با عملیات کربلای ۴، یک فضای نا امیدی و توام با دلسردی بر جبهه ها حاکم و موضع سیاسی - نظامی ایران را تضعیف و بالعکس باعث شادمانی دشمن و ارتقا موضع سیاسی و نظامی او گردید و بنا به دلایلی که در ذیل خواهد آمد انجام یک عملیات بزرگ برای برون رفت از این بحران ضروری به نظر می رسید

- ضرورت عملیات کربلای ۵:

- عدم موفقیت در عملیات کربلای ۴، و بحران سیاسی - روانی و نظامی ناشی از آن، معادله جنگ را به سود عراق پیش می برد چرا که دنیا بر این تصویر بود که عملیات کربلای ۴ همان عملیات بزرگ سرنوشت ساز ایران است.

- با توجه به تحریمها و فشارها و نیز هزینه های سرسام آور جنگ از یک سو و تقویت عراق توسط استکبار و نیز مواضع بی اثر سازمان و سکوت هدمند مجامع بین المللی از سوی دیگر، شرایط اقتضا می کرد که با یک پیروزی بزرگ نظامی و تحمیل فشار سیاسی بر عراق و حامیانش دشمن را به حضور در پای میز مذاکره بر اساس انعقاد یک قطعنامه صلح عادلانه از سوی سازمان ملل وادار نمائیم.

- ابهام موفقیت در فراخوان نیروهای داوطلب در موعد مقرر: با توجه به نامگذاری سال ۶۵ به سال تعیین سرنوشت و با عنایت به اینکه فراخوان - تبلیغات - تدارک - آموزش و سازماندهی نیروهای اعزام شده تحت عنوان سپاهیان محمد (ص) زمان و انرژی زیادی را معطوف خود کرده و امید به پیروزی را در ذهن آنان القا نموده بود، حال با توجه به ناامیدی و دلسردی نیروها که ناشی از عدم الفتح در کربلا ۴ بود، در صورت رها نمودن نیروها به سمت اوطانشان، هیچ تضمینی جهت فراخوان مجدد آنها در فاصله زمانی کوتاه وجود نداشت.

- جلوگیری از حمله قریب الوقوع عراق به فاو: در شب اول عملیات کربلای ۵ مشاهده گردید حدود ۵۰۰ خودروی حامل نیرو و ادوات و تجهیزات به سمت فاو در حرکت است. شواهد و قرائن از حمله بزرگ عراق در آینده به فاو حکایت می کرد که این امر با شروع عملیات کربلای ۵ و متلاشی شدن قوای بعثی عملی نشد.

- تصمیم گیری نهایی:

اجرای عملیات کربلای ۵ با فاصله اندک (۱۵ روز) از کربلای ۴ با توجه به نیاز یگانهای خودی به ترمیم و بازسازی مجدد و فراهم نمودن مقدمات عملیات (طراحی - شناسایی - آموزش - هماهنگی - سازماندهی - پشتیبانی و ...) از یک سو و از طرف دیگر آسیب دیدگی برخی از یگانهای درگیر شده در کربلای ۴ و نیز وجود استحکامات دشمن در منطقه با توجه به ضیق وقت، تردید هایی را برای بعضی از فرماندهان ایجاد کرده بود. نهایتاً آقای هاشمی رفسنجانی طی جلسات متعدد و طولانی با فرماندهان بالاخره به یک جمع بندی رسیدند و در ۶۵/۱۰/۱۷ اجرای عملیات کربلای ۵ ابلاغ شد.

۵ - قبل از عملیات:

- اهمیت منطقه شلمچه:

منطقه عمومی شرق بصره (از طلائیه تا شلمچه) از تابستان ۶۱ مورد توجه طراحان نظامی ما قرار گرفت. در عملیات رمضان به علت عدم توازن زرهی ما با دشمن و عدم تامین جناحین و نیز مهندسی و پوشش هوایی مناسب به

موفقیت نرسیدیم. عراقیها پس از عملیات رمضان با زیر آب بردن این منطقه با ایجاد یک دریاچه مصنوعی (آبگرفتگی شلمچه) به طول ۱۵ کیلومتر و عرض متغیر ۲/۵ تا ۸ کیلومتر و احداث دژها - سیل بندها - خاکریزهای متعدد - خاکریزهای هلالی شکل به کمک مستشاران خارجی و نیز با استفاده از عوارض طبیعی این منطقه نظیر رود - نهر - باطلاق - هور - آبگرفتگی و همچنین استقرار زنده ترین و مجهزترین یگانهای خود در منطقه آنجا را به یک دژ مستحکم و نفوذ ناپذیر تبدیل کرده بود.

- دلایل انتخاب شلمچه برای عملیات:

- اهمیت سیاسی - نظامی و اقتصادی زمین شلمچه : شلمچه را شاید بتوان خاکریز دفاعی بصره تصور کرد. با تصرف شلمچه، شهر بصره و تاسیسات نفتی - نظامی - نیروگاهی - بندری و تجاری آن در تیر رس خمپاره های خودی قرار می گرفت.
- استقرار و حضور یگانهای آماده در منطقه عملیاتی: از ۳۰۰ گردان آماده برای کربلای ۴ تنها ۶۰ گردان درگیر شد و ۲۴۰ گردان باقی مانده بود که در منطقه و حومه آن (خرمشهر - آبادان - نهر عرایض) مستقر بودند و برای عملیات بعدی نیاز به جابجایی آنها نبود به طور کلی ۲ عامل پای کار بودن نیروها و عدم حساسیت دشمن در آن مقطع از امتیازات انتخاب شلمچه بود
- تناسب شلمچه با توان موجود ما:
- قابل پدافند بودن منطقه: به دلیل وجود عوارض مناسب از قبیل آبگرفتگی ها - هور نهر و باطلاقها در صورت تصرف منطقه توسط سپاه اسلام، این منطقه از قابلیت خوبی جهت دفع پاتک دشمن برخوردار بود
- افشای نقطه ضعف عراق در شلمچه: عملیات کربلای ۴ با وجود ناکامی طریقه گشودن گره بسته شرق بصره را به ما نشان داد. موفقیت لشکر ۱۹ فجر و تیپ ۵۷ ابوالفضل در نفوذ به دژ شلمچه و تصرف ۵ ضلعی و خط دوم و سوم عراق امیدواری زیادی را برای طراحان نظامی ما بوجود آورد.
- انطباق ویژگیهای شلمچه با تحقق شعار: عملیات بزرگ سرنوشت ساز: تصرف شلمچه به دلیل نزدیکی به بصره (دروازه بصره) اهرم فشار سنگینی بود جهت ضربه به اقتصاد عراق و از طرفی وجود استحکامات پیچیده و لایه های دفاعی دشمن در شلمچه پیروزی ما در آنجا ضربه خرد کننده ای بر اعتبار واقتدار بعث وارد می کرد و این امر می توانست پاسخگوی انتظارات مردم در تحقق این شعار باشد. (سال ۶۵ سال سرنوشت)
- امکان ریختن آتش موثر بر سر دشمن: به علت وجود هور - باطلاق - نهر و آبگرفتگی در شلمچه دشمن مجبور بود که فقط از جاده های مواصلاتی تردد نماید و این امر قدرت تاثیر آتش ما را بالا می برد.
- فریب دشمن

- توسط صدا و سیما و رسانه های خودی به دشمن چنین القا شد که عملیات کربلای ۴ همان عملیات سرنوشت ساز و سالانه ایران بود.
- تشکیل و فعال نمودن سه قرارگاه عملیاتی: هور - فاو و سومار جهت تظاهر به شروع عملیات ما در آن مناطق و تعویض نیروهای فاو با نیروهای تازه نفس در مقابل دید دشمن
- تظاهر به اتمام ماموریت یگانها: بلافاصله بعد از عملیات کربلای ۴ نیروها به عقب رفته و چنین وانمود گردید که مرخصی رفته اند و خبری از عملیات بعدی در زمان کوتاه وجود ندارد

- تک پشتیبانی ارتش در سومار:

ارتش جمهوری اسلامی ایران قرار بود سه روز پس از آغاز عملیات کربلای ۴ یعنی در روز ۶/۱۰/۶۵ عملیاتی را در سومار مقابل نفت شهر انجام دهد که این عملیات با توقف عملیات کربلا ۴ منتفی گردید اما مجددا مقرر شد ۴۸ ساعت بعد از آغاز عملیات کربلای ۵ در همان نقطه اقدام به عملیات کنند اما این عملیات در روز پنجم عملیات کربلای ۵ انجام گردید و قرار بر این شد در صورت عدم شکستن خط دشمن در شلمچه توسط سپاه، نیروهای سپاه از شلمچه به سومار آمده و در ادامه عملیات ارتش وارد عمل شده و آنرا پشتیبانی کنند

- انتقال نیروها به خط:

اگر چه اکثر یگانها از زمان عملیات کربلا ۴ در منطقه حضور داشتند اما برخی از آنها که نیاز به بازسازی داشته و نیز برخی دیگر که دیرتر به منطقه رسیدند باید در آنجا مستقر می شدند و این جابجایی احتمال حساسیت دشمن و نهایتا خطر کشف عملیات را متصور می کرد اما به لطف خدا و در سایه امدادهای غیبی درست در لحظه تعیین شده جهت جابجایی یگانها (۶۵/۱۰/۱۷) یعنی ۲ روز مانده به آغاز عملیات غبار و مه غلیظی سراسر منطقه را فرا گرفت و این نصرت خداوند کمک بزرگی را در پوشش دادن به نقل و انتقال یگانهای خودی در مقابل چشمان تیزبین دیدبانان عراقی فراهم کرد.

- طرح مانور قرارگاهها:

- قرارگاه کربلا: نقش اصلی این عملیات در مرحله اول یعنی شکستن خط در شلمچه به عهده قرارگاه کربلا بود و ماموریت آن شکستن خط دشمن در شلمچه و نیز در جناح راست عملیات (آب گرفتگی بوبیان و کوت

سواری) و کانال ماهی و تامین جناح راست عملیات و جاده شلمچه و تامین جای پا جهت شروع عملیات قرارگاه قدس بود.

- **قرارگاه قدس:** قرارگاه قدس نیز قرار بود پس از تحویل گرفتن خط از قرارگاه کربلا در شلمچه ابتدا تا نهر دو عیجی و در مرحله دوم تا پشت نهر جاسم اقدام به پیشروی نماید. ماموریت قرارگاه قدس به موفقیت قرارگاه کربلا در شکستن خط وابسته بود.
- **قرارگاه نجف:** ماموریت قرارگاه نجف نیز پیشروی به سمت اروند از جنوب جاده شلمچه و حد واسط دژ مرزی (خط ۱ عراق) و نهر دو عیجی بود.

۶ - شناسایی:

از روز دوم عملیات کربلای ۴ (زمان اتمام عملیات) تا زمان ابلاغ ماموریت عملیات کربلای ۵ (۶۵/۱۰/۱۷) طی ۱۲ روز به صورت جلسات طولانی و فشرده، طراحی عملیات و نیز با اعزام متعدد تیم های شناسایی نهایتاً با کشف ۱۹ معبر جهت نفوذ قوای خودی به خط دشمن، کمین ها - استحکامات - تجهیزات و استعداد نظامی دشمن مورد شناسایی قرار گرفت.

۷ - سازمان رزم

- سازمان رزم خودی:

- در این عملیات ۳ قرارگاه کربلا - نجف و قدس تحت فرمان قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا به اجرا ماموریت پرداختند
- **قرارگاه کربلا:** به فرماندهی سردار احمد غلامپور شامل لشگرهای: ۱۰ سیدالشهدا - ۳۱ عاشورا - ۲۵ کربلا - ۴۱ ثار... - ۱۹ فجر - ۳۳ المهدی و تیپ ۱۸ الغدير و تیپ زرهی ۳۸ ذوالفقار - تیپ زرهی ۷۲ محرم
 - **قرارگاه قدس:** به فرماندهی محمد علی جعفری شامل لشگرهای ۸ نجف اشرف - ۱۴ امام حسین - ۷ ولی عصر - ۲۷ حضرت رسول - ۳۲ انصار الحسین و نیز تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم - تیپ زرهی ۲۰ رمضان (لشگر ۲۷ در روز دوم عملیات در غرب کانال ماهی تحت امر قرارگاه کربلا قرار گرفت)
 - **قرارگاه نجف:** به فرماندهی سردار مصطفی ایزدی شامل لشگرهای: ۵ نصر - ۲۱ امام رضا - ۱۰۵ قدس - ۱۵۵ ویژه شهدا - ۱۷ علی ابن ابی طالب و نیز تیپهای ۵۷ ابوالفضل - ۲۹ نبی اکرم و ۱۱۰ خاتم الانبیا

- توپخانه: تیپ های ۶۳ خاتم الانبیا - ۶۱ محرم - ۱۵ خرداد به اضافه ۴ گردان توپخانه ارتش جمهوری اسلامی (مجموعاً ۲۴ گردان توپخانه)
- هوانیروز: ۲ گروه رزمی اصفهان و کرمان
- ش - م - ه: تیپ ۲۲ بعثت
- مهندسی: ۴ یگان مهندسی از سپاه (لشگر ۴۰ صاحب الزمان - لشگر ۴۳ امام علی - لشگر ۴۵ جوادالائمه) و حضور چشمگیر گردانهای مهندسی جهاد سازندگی استانها
- نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی: فرمانده عملیات شهید عباس بابایی
- سازمان رزم دشمن:

منطقه شرق بصره حوزه استحفاظی سپاه سوم عراق و مجاور حوزه استحفاظی سپاه ۷ عراق بود و از سپاه سوم ۳ لشگر ۱۱ پیاده - ۵ مکانیزه و ۳ زرهی در منطقه ی عملیاتی کربلای ۵ حضور داشتند و در تداوم عملیات سپاه چهارم و ششم و هفتم نیز وارد نبرد شدند تفکیک یگانهای مذکور به به شرح ذیل می باشد.

یگان	رسته
لشگرهای ۲-۴-۷-۸-۲۲-۳۲-۱۴-۱۵-۲۵-۱۸-۲۷-۲۸-۲۹-۳۰-۳۳-۲۰-۳۵	پیاده
لشگرهای ۶-۱۰-۱۲	زرهی
لشگر ۱	مکانیزه
لشگرهای ۱-۲-۳-۶	گارد ریاست جمهوری
تیپهای ۶۵-۶۶-۶۸	نیروی مخصوص
تیپهای ۱-۲-۳- ستاد کل به همراه ۷ تیپ از سپاههای هفتگانه (هر سپاه ۱ تیپ) و پنج گردان مستقل	کماندو
۴۶ گردان	توپخانه

۸ - تشریح عملیات:

- مرحله اول عملیات:

با صدور فرمان از قرارگاه مرکزی خاتم الانبیا نیروهای قرارگاه کربلا و لشگر ۲۱ امام رضا از قرارگاه نجف در ساعت ۱/۳۵ بامداد ۶۵/۱۰/۱۹ پیشروی خود را جهت شکستن خطوط دشمن با رمز یا زهرا (س) آغاز کردند:

لشگر ۳۳ المهدی و تی ۱۸ الغدير با یورش به سیل بندهای حد واسط بوبیان و کوت سواری و با تصرف پاسگاه بوبیان توسط لشگر ۳۳ المهدی جناح راست عملیات را تامین نمودند لشگر ۴۱ ثارا... نیز با عبور از سیل بند کوت سواری خود را به کانال ماهی رسانده و به سبب سرعت عمل بالا و غافلگیری دشمن پس از عبور از پل کانال ماهی و پاکسازی آن به سمت راست متمایل و موفق به تصرف خاکریز مثلی اول در غرب کانال زوجی گردید اما بعلت عدم وجود نیروی پشتیبان موفق به حفظ خاکریز مثلی نشد ولی با حفظ پل کانال ماهی جای پای مناسبی برای عبور لشگر ۲۵ کربلا فراهم آورد. لشگر ۲۵ کربلا نیز پس از عبور از خط لشگر ۴۱ ثارا... به سمت چپ متمایل گردید تا با یگانهای داخل ۵ ضلعی الحاق کند.

۳ لشگر عاشورا، ۱۹ فجر و ۱۰ سیدالشهدا موفق به فتح پنج ضلعی شدند. لشگر ۱۹ فجر و ۳۱ عاشورا در پنج ضلعی الحاق کردند و به سمت نوک کانال ماهی پیشروی را ادامه دادند، اما لشگر ۳۱ عاشورا موفق به الحاق با لشگر ۲۵ کربلا در ضلع غربی کانال نشد و لشگر سیدالشهدا نیز پس از پیش روی روی ضلع شرقی پنج ضلعی به سمت جاده شلمچه موفق به فتح دو خاکریز هلالی مسلط بر جاده شد و لشگر ۲۱ امام رضا هم که وظیفه تک فریب در بوارین را داشت خط را شکست اما موفق به حفظ موضع نشد و به علت پاتک دشمن لشگرهای ۴۱ ثارا... و ۲۵ کربلا از ضلع غربی کانال عقب نشینی کرده اما لشگر ۴۱ ثارا... در ضلع شرقی کانال ماهی با لشگر ۳۱ عاشورا الحاق نمود.

– مرحله دوم عملیات (۶۵/۱۰/۲۰):

در مرحله اول دشمن غافلگیر شد اما در مرحله دوم خود را پیدا کرد و یگانهای راهی فاو و مناطق دیگر را به سرعت فراخواند و پاتک های دیوانه وار خود را آغاز کرد. لشگر ۲۷ در این مرحله تحت امر قرارگاه کربلا قرار گرفت و به اتفاق لشگر ۲۵ کربلا و ۴۱ ثارا... موفق به تصرف دوباره ضلع غربی کانال ماهی و پل آن شدند، به همین علت و به جهت جلوگیری از الحاق این یگانها با یگانهای داخل پنج ضلعی، دشمن در روز دوم اقدام به ۲۰ پاتک سنگین در غرب کانال ماهی – پد بوبیان و مثلث نوک کانال ماهی نمود که این پاتکها با مقاومت شدید یگانهای قرارگاه کربلا مواجه گردید. در ضمن ضعف جناح راست عملیات نیز در محور بوبیان با پیوستن لشگر ۳۲ انصار الحسین به دو یگان ۳۳ المهدی و ۱۸ الغدير بر طرف شد و لشگرهای ۸ نجف و ۱۴ امام حسین (ع) نیز پس از عبور از موقعیت لشگر ۱۹ در پنج ضلعی به همراه تیپ ۴۴ قمرینی هاشم به سمت جنوب (دو عیجی) متمایل شده و اقدام به تصرف خاکریزهای

هلالي شمال نهر دو عيجي و زمينه‌هاي محصور بين پنج ضلعي تا جاده شلمچه (حد واسط نهر جاسم تا نهر دو عيجي) نمودند. لشگر ۱۷ علي بن ابي طالب نيز به اتفاق لشگر ۵ نصر با خروج از ۵ ضلعي در حد فاصل دژ مرزي و نهر دو عيجي به سمت ارونند پيشروي نمودند و لشگر ۷ ولي عصر نيز به همراه لشگر ۳۱ عاشورا و ۱۰ سيد الشهدا انرژي خود را صرف تصرف مثلث نوک کانال ماهي کرده و لشگر ۱۰ سيدالشهدا موفق به تصرف هلالي هاي ضلع غربي کانال ماهي گرديد. پاتک سنگين دشمن در روز سوم توسط سپاه سوم و چهارم عراق در ضلع غربي کانال ماهي شديدتاً توسط رزمندگان اسلام دفع گرديد. از روز چهارم ماموريت آفندي قرارگاه کربلا خاتمه يافت و وظيفه اين قرارگاه حفظ مواضع فتح شده، گرديد و فقط قرارگاههاي نجف (پيشروي به سمت جزاير و تامين زمين مثلثي شکل شرق دژ مرزي) و قدس (پيشروي به سمت نهر جاسم و شرق آن) به اجرائ عمليات پرداختند و در همين روز لشگر ۵ نصر موفق به تصرف بوارين گرديد و پاتک هاي عراقيه را جانانه دفع نمود. در روز پنجم عمليات نيز پاتک سنگين گارد رياست جمهوري عراق به مواضع لشگر ۱۰ سيدالشهدا در غرب کانال ماهي با برجاى گذاشتن هزاران کشته و زخمى دشمن دفع گرديد و در روزهاي بعد نيز يگانهاي خودي توانستند علاوه بر استقرار در شرق نهر جاسم قسمتي از غرب نهر جاسم را به عنوان سر پل بدست آوردند و در روز هشتم پس از تصرف قرارگاه قصر دشمن توسط لشگر ۲۱ امام رضا (ع) و ۱۵۵ ويژه شهدا، دشمن با تخليه جزاير به پشت نهر جاسم عقب نشيني کرد (براي حفظ نيرو) و قرارگاه نجف بلافاصله وارد جزاير شد. (بوارين - ام الطويل - ماهي)

- مقاومت عاشورايي سپاه اسلام:

بيست روز جنگ مداوم در مقابل دشمن تا دندان مسلح و نبرد با قوي ترين و زبده ترين نيروهاي دشمن (سپاه ۳ و ۴ و ۶ و ۷) در پيچيده ترين سرزمين جنگي و مقاومت در زير بي سابقه ترين حجم آتش دشمن که منجر به فروپاشي دژهاي طلسم شده و افسانه اي شرق بصره شد، حماسه بزرگي را به نام کربلاي ۵ در تاريخ حماسه و مقاومت ملت ايران ثبت نمود. ماموريت پي در پي گردانهاي خودي و پاتکهاي متعدد و سنگين قواي بعثي هر شب اين بيست روز را به منزله شب عاشورا در ذهن رزمندگان تداعي مي کرد. دشمن تنها در روز دوم عمليات بيست پاتک انجام دادفرمانده يکي از تيپهاي گارد رياست جمهوري عراق در پي ناکامي نيروهايش در پاتک روز پنجم (محور لشگر ۱۰ و ۲۷) به مافوق خود اعلام مي دارد» ((الان از تيپ ما مجموعاً ۲۵ سرباز و افسر باقي مانده اند...!)) آتش توپخانه و ادوات دشمن در منطقه ي محدود و متراکم کربلاي ۵ به حدي بود که عدنان خير ا... وزير دفاع در مصاحبه تلويزيوني مي گويد: ((دوهزار قبضه توپ در شلمچه بر سر ايرانيها گلوله ميريزد...!)) وي همچنين در تلگرامي به صدام گفت: ((ما در هر دقيقه سه هزار گلوله بر سر ايرانيها پرتاب مي کنيم، اما آنان همچنان در آن محور (غرب کانال ماهي مشغول مقاومتند...!)) (يعني ثانيه اي ۵۰ انفجار تنها در يک محور!)

برادر اسدی فرمانده لشکر ۳۳ المهدی می گوید: من نمیدانم که اینجا چقدر برای عراق اهمیت دارد؟ ۱ فقط می دانم جنگ اینطوری ندیده بودم. چیزی که ما را زمین گیر کرد آتش بود نه عراقی... یک موتور یا ماشین برای ما نگذاشته اند. جیب خود من شده آبکش... از شدت آتش دشمن یک قوطی کنسرو خالی هم سالم نمانده. کشته های دشمن روی هم انباشته و شهدای ما هم روی زمین مانده اند و هیچی نداریم که آنها را عقب ببریم...!

برادر فضلی فرمانده لشکر ۱۰ نیز در فضای نبرد شلمچه (نوک جزیره صالحیه) می گوید: سه گردان اولیه ما یعنی یک گردان دیشب و ۲ گردان که قبل از ظهر فرستادیم، همه ی آنها خدا و کیلی متلاشی شدند. آتش خیلی سنگین است.

شهید خرازی فرمانده مقتدر لشکر ۱۴ امام حسین (ع) می گوید: (ما بچه ها را اینجور توجیه کرده ایم که اینجا (شلمچه) جز معجزه چیز دیگری خط را باز نمی کند... این عملیات ولایتی است و بین عقل و دل باید به دل مراجعه کرد...)

خاطره یک رزمنده : ((عملیات کربلای ۵ به قدری برای ما جنبه حیثیتی پیدا کرده بود که حتی غیرت مجروحین ما اجازه نمی داد که صحنه را ترک کنند. بارها در ستون کشی گروهانها چند تا در میان، رزمنده مجروح با دست و سر بسته و یا پای لنگان، اما مصمم و غیرتی مشاهده می کردیم. بچه ها در کربلای ۵ یک سرباز کشته شده ی عراقی را دیدند که دستهایش به دوشکا زنجیر شده بود تا فرار نکند...!

شهید حسین خرازی با صدای انفجار راکت هواپیما از سنگر بیرون آمد. راکت میان ۱۸ نفر طلبه های گردان امام باقر (ع) منفجر شده بود و همه ۱۸ نفر را متلاشی کرده بود ایشان کنار دست و پای جدا شده نشست و بعد بلند شده و با آستین خالی اشک چشمش را پاک و از خشم فریاد زد: کجایند مقتل نویسان که بنویسند مظلومیت این بسیجی ها را؟ کجایند فیلم سازان که فیلم بردارند این حماسه را؟ کجایند مورخان که ثبت کنند تاریخ درخشان این شجاعان را؟

- پایان عملیات:

پس از عقب نشینی عراق به غرب نهر جاسم و تخلیه جزایر در روز هشتم عملیات، از این به بعد تلاشها جهت سر پل گیری در غرب نهر جاسم (جهت برهم زدن نظم دشمن و جلوگیری از پاتکهای آن) با کشیدن جنگ در چهارراه شلمچه و نیز پیشروی به غرب جزایر و دور زدن قوای عراقی در غرب نهر جاسم و غرب کانال زوجی معطوف گردید و تا ۶۵/۱۱/۷ ادامه داشت و عراق در این مدت با اتکا به بمبارانهای شیمیایی و آتش پرچم و همچنین وارد کردن پی دز پی یگانهای احتیاطش شدیدا از مواضع خود دفاع نمود و بدین صورت عملیات پیروز و عظیم کربلای پنج پس از ۲۰

روز عملا در مورخ ۶۵/۱۱/۷ پایان یافت اما تثبیت مواضع و دفع پاتکهای دشمن تا ۶۵/۱۲/۲ (یعنی ۴۳ روز) ادامه داشت.

۵- نکته پایانی عملیات کربلای ۵:

بعد از اتمام عملیات کربلای ۵ دشمن طی یک عملیات سنگین و متکی به تانک و توپخانه دژ غربی کانال پرورش ماهی را پس گرفت. ایران نیز برای ترمیم موقعیت فردی و انتقال خط مقدمان از شرق نهر جاسم به غرب آن در تاریخ ۶۵/۱۲/۳ عملیات تکمیلی کربلای ۵ با رمز یا فاطمه زهرا آغاز و تا ۱۰ روز (۶۵/۱۲/۱۳) ادامه داشت و همچنین در تاریخ ۶۶/۱/۱۸ ساعت ۲/۱۵ بامداد با رمز یا صاحب الزمان عملیات کربلای ۸ با هدف عبور از خاکریزهای ۱۰۰۰ و ۱۵۰۰ و کانال زوجی آغاز شد اما به علت حساسیت منطقه و مقاومت سرسختانه دشمن و استفاده وسیع از سلاح شیمیایی و نیز پاتکهای سنگین متعدد و متوالی ارتش بعث نقاط تصرف شده در این عملیات را (خاکریز ۱۵۰۰ و ۱۰۰۰) را باز پس گرفت و عملیات در ۶۶/۱/۲۶ پایان یافت. با پایان این عملیات فرماندهان سپاه مطمئن شدند که جنگ در جبهه جنوب مسدود و به بن بست رسیده و میدانی دیگر و خلاقیت‌های دیگر لازم است تا گره جنگ باز شود. چرا که عراق عمده نیروهای کارآمد خود را در جبهه جنوب متمرکز نموده و تجهیزات پیشرفته روز دنیا را بطور انبوه در جنوب بکار گرفته است بدین منظور فرماندهان جنگ تصمیم گرفتند به دلیل همکاری مسلمانان کرد عراق با قوای ایرانی و از طرفی ضعف ارتش عراق از نظر نیرو، امکانات و استحکامات در شمال غرب کشور جنگ را به مناطق شمال غرب ایران بکشانند. به همین علت فرمانده سپاه جبهه جنوب را به فرمانده نیروی زمینی سپاه (برادر شمخانی) سپرد و خود به شمال غرب رفت تا با کمک قرارگاه نجف و تقویت قرارگاه رمضان آن جبهه را جهت فشار بر عراق فعال سازد و این امر آغاز فصل جدیدی در دفاع مقدس شد یعنی چرخش نگاه از جنوب به جبهه های شمال غرب و کردستان عراق.

۹- نتایج عملیات

- ۱۱ کیلومتر پیش روی به سوی بصره و استقرار در ۱۲ کیلومتری بصره
- آزادسازی ۷۵ کیلومتر مربع از منطقه مرزی ایران در شلمچه و تصرف ۷۵ کیلومتر مربع از شرق بصره عراق (جمعا ۱۵۰ کیلومتر مربع)

- تصرف جزایر بوارین - ام الطویل و ماهی (فیاض) و روستاهای : سعدیه - حنین - سلمانیه - هسجان - دو عیجی - جاسم - عطبه - فرنونیه
- جلوگیری از حمله قریب الوقوع به فاو
- تقویت موقعیت سیاسی نظامی ایران
- انهدام ماشین جنگی عراق (در صفحه ۱۰ جزوه ذکر گردید)
- زمینه پایان دادن جنگ با موضع برتری جمهوری اسلامی ایران. و افزایش تلاشهای بین المللی برای پایان یافتن جنگ بطوری که به تصویب قطعنامه ۵۹۸ انجامید
- (جمعا ۱۵۰ کیلومتر مربع) شامل شلمچه - پاسگاه بوبیان - پاسگاه کوت سواری - پاسگاه حنین - جزایر - استقرار در ۱۲ کیلومتری بصره و تصرف روستاهای سعدیه - جاسم - حنین - سلیمانیه - هسجان
- تعدیل و اصلاح قطعنامه ۵۱۴ و تبدیل آن به قطعنامه ۵۹۸ بر اثر مشاهده اقتدار و توانایی ایران.
- خسارت عراق : انهدام ۷۰۰ تانک و نفر بر - ۱۸۰۰ خودرو ۲۵۰ توپ و ضد هوایی - ۴۰۰ دستگاه سایر ادوات جنگی.
- غنائم: ۲۲۰ تانک و نفر بر - ۵۰۰ خودروی سبک و سنگین - ۸۵ قبضه توپ و هزاران قبضه سلاح سبک.
- تلفات دشمن: ۹۰ هزار کشته و زخمی - ۲۶۵۰ نفر اسیر.

۱۰ - بازتاب داخلی و خارجی عملیات:

- پیام امام خمینی به رزمندگان

در روز هشتم عملیات (۶۵/۱۰/۲۶) پس از عقب نشینی دشمن به غرب نهر جاسم و ورود قرارگاه نجف به جزایر، فرمانده سپاه با شتاب با یگانها تماس گرفت و پیام امام را به شرح زیر برای آنها خواند: «از خداوند متعال پیروزی نهایی رزمندگان اسلام را خواستارم. عزیزان من بکوشید، خداوند تعالی با شماست. و این جانب دست و بازوی شما را می بوسم. و السلام علیکم و رحمه الله و برکاته ۶۵/۱۰/۲۶

- هفته نامه میدل ایست: اگر چه صدای توپخانه ایران در بصره قوی است اما طنین این صدا در جهان پیچیده است. پیروزیهای اخیر ایران در جنگ (کربلای ۵) در سراسر خاورمیانه زلزله برانگیز است

- خبرنگار بی بی سی: من فکر می کنم کسی در این جنگ پیروز است که دارای اراده است و فکر می کنم دو عامل در این جهت کاملاً به نفع ایرانیهاست: تعهد شگفت انگیز ایران برای شکست صدام و دیگری امواج عظیم انسانی که همچون موجی پی در پی هم می آیند اراده مطلق برای ادامه جنگ در ایران وجود دارد که در قلب آن اسلام و تشیع و نیز طبیعت سخت ایرانیهاست.
- رابرت فیسک: (خبرنگار روزنامه تایمز): پاسداران رفتار بی باکانه ای داشتند. با آنکه گلوله های توپ از هر سو پرتاب می شد حتی گاهی کلاه آهنی بر سر نمی کردند و از صدای انفجارها می خندیدند...! این جوانان بیش از اینکه بی باک باشد بی خیالند و این مسئله آنها را بی مانند می کند.

- هاوارد تیچر از مقامات ارشد پنتاگون می گوید:

ما به عراق هر آنچه را لازم بود تا در مقابل ایران شکست نخورد دادیم. ما تمام آسیب پذیری هایشان را در خطوط دفاعی تشخیص و مطلعشان می کردیم و می دانستیم که اگر این کار را نکنیم ایرانیها تا بغداد پیش می رفتند. صدام به ایران حمله کرد تا خوزستان را بگیرد اما خیلی زود مجبور شد در شلمچه دژ بسازد تا از بصره دفاع کند...! طراحان شرق و غرب پیچیده ترین طراحی های خود را در شلمچه اجرا کردند

- آمار شهدا و مجروحین خودی:

۷۶۵۱ شهید - ۳۵۲۹ مفقود الاثر - ۵۳۲۹۹ مجروح - مجموعاً ۶۴۴۷۹ تن

- آمار فرماندهان شهید در عملیات کربلای ۵:

گردان: ۳۰ فرمانده گردان شهید و ۸۳ تن مجروح

معاون گردان: ۳۳ شهید و ۱۶۲ نفر مجروح

رده گروهان: فرمانده: ۵۷ نفر شهید و ۲۴۹ نفر مجروح

معاون: ۸۱ نفر شهید و ۳۸۷ نفر مجروح

رده دسته: فرمانده: ۱۲۰ نفر شهید و ۶۲۷ نفر مجروح

معاون: ۸۲ نفر شهید و ۴۲۶ نفر مجروح

در مجموع در سطح فرمانده دسته تا گردان: ۴۰۳ تن شهید و ۱۹۴۳ نفر مجروح

در رده ی مسئولین واحد و قسمت یگانها: ۹۲ شهید و ۲۶۳ تن مجروح

- فرماندهان شاخص شهید: یک نماینده امام - دو فرمانده لشگر - ۵ نفر جانشین لشگر و دو فرمانده تیپ مستقل به شرح زیر از شهدای شاخص عملیات کربلای ۵ می باشند.

شهید حجه السلام عبا... میثمی (نماینده امام در قرارگاه خاتم الانبیاء)

شهید حسین خرازی (فرمانده لشگر ۱۴ امام حسن (ع))

شهید دقایقی: (فرمانده لشگر ۹ بدر)

شهید علی رضا نوری (قائم مقام ل ۲۷)

شهید یدا... کلهر (قائم مقام ل ۱۰ سید الشهداء)

شهید حبیب ا... شمایل (جانشینی ل ۷)

شهید حاج قاسم میر حسینی (قائم مقام لشگر ۴۱ ثارا...)

شهید محمد فرو مندی (قائم مقام لشگر ۵ نصر)

شهید شاهمرادی (فرمانده تیپ ۴۴ قمر بنی هاشم)

شهید هاشم اعتمادی (فرمانده تیپ امام حسن (ع))

- فرماندهان شهید لشگر ۲۷ تا رده گردان در عملیات کربلا ۵

شهید علیرضا نوری (قائم مقام فراهانی) - شهید مجید رمضان (مسئول محور) - شهید محمد عبادیان مسئول واحد مهندسی ل ۲۷ شهید یوسف کابلی (فرمانده سابق تیپ ذوالفقار) - شهیدان احمد نوزاد (فرمانده گردان مقداد) - جواد صراف (فرمانده گردان شهادت) و علی جزمی (فرمانده گردان مقداد) که از فرماندهان دلاور

گردانهای لشکر بودند. (شهید علی اصغر ارسنجانی (فرمانده گردان میثم) نیز در عملیات کربلای ۸ به شهادت رسید)

کلام آخر:

شهید!.....! تمام سعی و تلاش ما در واکاوی شبهای قدر کربلای پنج، پی بردن به راز نهفته در سینه هایتان بود، که در این مهم ناتوان بودیم. اگر ناگفته های آن شبها بیش از گفته هاست، دلیلی ندارد مگر مظلومیت، خلوص و گمنامی شما....

نمای روح شهر صلوات

منابع

- ۱- نبرد شرق بصره
- ۲- مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه
- ۳- تنبیه متجاوز
- ۴- شبهای قدر کربلای ۵ (مرکز حفظ و نشر آثار دفاع مقدس پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد سازندگی)